

Inhoud en identiteit ter discussie

Sleutelen aan de opleidingen op de Hucht

Binnen enkele jaren zal het studieprogramma van de Bachelor- en Masteropleidingen op de Hucht grondig worden herzien. De voorbereidingen hiervoor zijn in volle gang. In dit interview met de opleidingscoördinatoren Jan Philipsen, Michiel den Ruijter en Rienk Miedema de achtergronden en een tussenstand.¹

Martijn Franssen
Stijn Heukels

Redacteuren TOPOS

martijn.franssen@wur.nl

stijn.heukels@wur.nl

Met ingang van het studiejaar 2002 / 2003 is het Bachelor-Master systeem ingevoerd als vervanger van een ongedeelde 5 jarige opleiding. De opleiding Landinrichting is hierbij omgedoopt tot de opleidingen 'Bachelor Landschap, planning en ontwerp', en 'Master Landscape Architecture and Planning'. In navolging op deze nieuwe structuur worden de komende jaren meer veranderingen doorgevoerd die vooral hun weerslag hebben op de concrete invulling van het studieprogramma. Door de opleidingscoördinatoren is een voorstel ingediend met daarin mogelijke uitgangspunten voor het nieuwe programma. Deze staan momenteel open voor discussie.

Wat is in het algemeen de functie van de opleidingscoördinator?

Voorheen hadden de opleidingscoördinatoren de taak om het programma van de opleiding op te stellen, wat betekende dat zij eindverantwoordelijk waren voor zowel de organisatorische als de inhoudelijke kant van het programma. De coördinatoren werden bij deze taak ondersteund door de opleidingscommissie², die een adviseerende rol had.

Sinds januari van dit jaar zijn de rollen omgedraaid. De opleidingscommissie spreekt zich nu inhoudelijk uit over de opleiding en is verantwoordelijk voor het programma, terwijl de coördinatoren een meer technisch ondersteunende rol op zich nemen. Een voordeel van deze omkering is dat de docentleden van de opleidingscommissie nog meer dan voorheen geprikkeld worden om actief mee te denken. Daarnaast hebben de studenten een duidelijke stem en dus meer invloed bij het opstellen van het programma.

Feit is dat de coördinatoren veel kennis bezitten die bij de opleidingscommissie veelal ontbreekt. Om die reden is het belangrijk dat er gezamenlijk een visie wordt ontwikkeld. Het initiatief ligt echter bij de opleidingscommissie.

Op dit moment zijn jullie druk bezig met het herstructureren van het programma. Het ligt voor de hand aan te nemen dat het Bachelor-Master

systeem de aanleiding is geweest van deze herstructurering. Is dit daadwerkelijk het geval of spelen hierbij ook andere factoren een rol?

Toen in september 2002 het Bachelor-Master systeem werd ingevoerd, is in het programma van de opleiding Landinrichting niet veel veranderd. Kort gezegd kwam het erop neer dat er een knip kwam na het derde jaar, maar het programma was nog steeds opgesteld in de geest van een vijfjarige opleiding.

Nu zijn we tot het inzicht gekomen dat, met de invoering van het nieuwe systeem, er in feite twee opleidingen ontstonden; een driejarige en een tweejarige. In principe hadden we destijds de keuze om of voort te bouwen op de bestaande opleiding of een geheel nieuwe opleiding te maken. Uiteindelijk is het eerste toen gekozen, maar hiervoor bleek achteraf wel een herziening van het programma vereist.

In veel landen waar gewerkt wordt met het Bachelor-Master systeem worden het drie- en tweejarige traject ook daadwerkelijk als twee onafhankelijke opleidingen gezien. Bovendien is er aan deze opleidingen vaak een arbeidsmarkt verbonden, waardoor ook mensen met alleen een universitair Bachelordiploma werk kunnen vinden. In Nederland ontbreekt deze arbeidsmarkt, maar heeft men wel programma's gemaakt voor universitaire Bacheloropleidingen. De toekomst zal uit moeten wijzen hoe het werkveld reageert op deze nieuwe afgestudeerden.

Rienk Miedema

"We moeten ons goed realiseren dat de huidige opleiding niet alleen is gevormd op basis van inhoudelijke argumenten, maar voortkomt uit bezuinigingen die zijn opgedrongen door een fusie van Landinrichtingswetenschappen met de opleiding Tropisch landgebruik. Op dit moment hebben we de mogelijkheid om een zelfstandige opleiding te maken, dus laten we die kans grijpen."

Jan Philipsen

"Een ander argument om het programma

om te gooien is de voortdurend veranderende maatschappelijke context waarin gewerkt moet worden. Belangrijke vraagstukken op dit moment zijn bijvoorbeeld de aansturende rol van de nationale overheid ten aanzien van het ruimtelijk beleid, de globalisering en initiatieven vanuit het bedrijfsleven. De studenten moeten voorbereid worden op deze veranderingen in de samenleving. Dit is wat mij betreft altijd een randvoorwaarde bij het geven van onderwijs. Het studieprogramma is dus nooit af en moet voortdurend aangepast worden.”

Wie spelen er, naast de coördinatoren en de opleidingscommissie, nog meer een rol bij het vaststellen van het programma?

In feite zijn de leerstoelgroepen de aanbiedende partij; zij zijn degenen die uiteindelijk het onderwijs en het onderzoek verzorgen. Zij zullen intern een discussie moeten voeren over wat ze belangrijk vinden in het onderwijs en welke richting ze opgaan met het onderzoek. Wanneer deze identiteit van de verschillende disciplines duidelijk is kan er gesproken worden over het programma van de opleiding. Elke discipline moet hier toch zijn eigen plek in krijgen.

De studenten hebben een stem via de studievereniging Genius Loci. Om de discussie bij de studenten op gang te brengen worden er debatten georganiseerd door de opleidingscommissie en de onderwijscommissie³. Een eerste debat is reeds gehouden en heeft veel stof tot discussie opgeleverd.

Uiteindelijk moeten afgestudeerden toch hun plek vinden op de arbeidsmarkt. Inspelen op de eisen die de vakwereld stelt is dan ook een vereiste. Aan de andere kant hoort het zeker bij een universitaire opleiding dat deze juist een kritische blik werpt op de vakwereld en vooruitkijkt hoe het werkveld eruit zou moeten zien.

Zoals bekend zijn er al veranderingen doorgevoerd, maar staat er ook nog veel te gebeuren. Is er een tijdsplanning gemaakt waarbinnen de veranderingen doorgevoerd moeten worden?

Omdat de opleiding bestaat uit een vast aantal studiepunten moet er, als je iets aan het programma toevoegt, ook iets uitgehaald worden. Het programma herzien kan dus niet snel, het zijn steeds maar kleine stapjes die je kunt nemen.

De eerste veranderingen hebben inderdaad al plaatsgevonden, maar dit zijn geen discussiepunten en waren dus eenvoudig door te voeren. Er moet hier gedacht worden aan een introductievak in de Bachelor en specifieke vakken van de verschillende leerstoelgroepen. Ze moeten gezien worden tegen de achtergrond van een herziening die over een langere termijn zal plaatsvinden. In het verleden zijn veel veranderingen door de universiteit opgedrongen, met als gevolg een zekere terughoudendheid bij de leerstoelgroepen ten aanzien van herstructureringen. We kiezen daarom voor een zelfstandig traject uitgesmeerd over een wat langere periode. Dit biedt mogelijkheden om een discussie op te starten over de inhoud van de opleiding, waardoor de verschillende disciplines vanaf het begin kunnen bijdragen aan de veranderingen en er meer draagvlak ontstaat voor de nieuwe plannen.

Concreet komt het erop neer dat er eind 2005 een duidelijke visie op tafel moet liggen waaruit blijkt waar we met de Bachelor- en Masterprogramma's heen willen. Zoals gezegd wordt deze visie geïnitieerd door de opleidingscommissie. Vervolgens wordt het programma uitgewerkt en waarschijnlijk vanaf het studiejaar 2007/2008 ingevoerd. Aan deze invoering is een implementatietraject verbonden.

Kunnen jullie al wat zeggen over de uitgangspunten van het nieuwe programma en de concrete veranderingen die hiermee samenhangen?

De uitgangspunten die wij, in overleg met de leerstoelgroepen en studenten voorgesteld hebben voor het nieuwe Bachelor- en Masterprogramma, staan op dit moment nog ter discussie. In het voorstel staat enerzijds het streven naar een academische opleiding centraal. Dit houdt onder andere in dat het wetenschappelijk theoretisch kader in de Bachelor, dat op dit moment te mager en teveel versnipperd

is, meer aandacht moet krijgen. Om dit te verbeteren valt te denken aan vakken als wetenschapsfilosofie op het gebied van landschapsarchitectuur en ruimtelijke planning, maar ook aan een overzicht van de theorieën en methodieken die deze twee disciplines in de loop der jaren voortgebracht hebben. Het academische gehalte in de Master is op dit moment te mager met maar één verplicht afstudeervak. Het is belangrijk om wetenschappelijke onderzoeksvaardigheden op te doen op meerdere vlakken. Daarom willen we, naast een major, weer een minor verplicht stellen.

Anderzijds is het belangrijk is dat de studenten in de Bachelor een goed gevulde gereedschapskist meekrijgen waaruit in het vervolg van de opleiding geput kan worden. Het is hierbij zaak om relevante ondersteunende vakken aan te bieden op het gebied van sociale- en natuurwetenschappen. Naast deze basis moeten de studenten vaardigheden en een kritische houding ontwikkelen om vooral in de Master wetenschappelijk onderzoek te kunnen doen; dit is iets wat duidelijk in het programma moet worden vastgelegd.

Daarnaast willen we voorstellen de stage die vooralsnog is opgenomen in de Master, te verplaatsen naar het einde van de Bachelor. Een stage geeft de student een directe ingang op de arbeidsmarkt en biedt een mogelijkheid om af te studeren op locatie. Door stage te verplaatsen wordt het een oriëntatie en voorbereiding op de mogelijke specialisatie. De stage bepaalt hierdoor mede de uiteindelijke richting die de studenten in het vervolg van hun opleiding opgaan.

De verschuiving van de stage is op dit moment nog een discussiepunt. De leerstoelgroep Landschapsarchitectuur juicht deze wijziging van harte toe, terwijl men bij Landgebruiksplanning hier juist huiverig tegenover staat. Dit geeft overigens goed aan op welk punt we ons op dit moment bevinden. Het voorstel ligt er, het is nu tijd om een inhoudelijk debat te voeren en te komen tot definitievere voorstellen.

Periode	1	2	3	4	5
B L P	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]
	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]
	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]
	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]
	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]
	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]
M L P	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]
	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]
	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]
	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]	[Sticky notes]

Schuiven met vakken in het Bachelor- en Master programma van de opleidingen

Op dit moment zijn de disciplines Landgebruiks-planning en Landschapsarchitectuur gebundeld in een grotendeels gemeenschappelijk Bachelorprogramma, terwijl ze in de Master juist sterk gescheiden zijn. Hoe ver gaat de bundeling in het nieuwe programma?

De bundeling van de twee disciplines is in het verleden opgelegd in het kader van wederom bezuinigingen. Het is nu aan de opleidingscommissie om te beoordelen

of deze bundeling in de toekomst nog gewenst is.

Als je kijkt naar het buitenland en de koppelingen die daar gemaakt worden tussen verschillende disciplines, dan zie je dat het zeker mogelijk moet zijn om gezamenlijk verder te gaan. Daartoe zal eerst een aftasting plaats moeten vinden waaruit blijkt hoe de disciplines in Wageningen ten opzichte van elkaar staan en welke ge-

volgen dit zal hebben voor de Bachelor- en Masteropleiding. Kortom, wat hebben ze met elkaar gemeen en hoe ondersteunen ze elkaar over en weer. Veel hangt daarbij af van de manier waarop de leerstoelgroepen en de opleidingscommissie de toekomst op het terrein van landschapsarchitectuur en planning interpreteren. In de praktijk blijkt dat het niet gemakkelijk is de verschillende leerstoelen op een lijn

te krijgen. Ook over deze kwestie moet een inhoudelijk debat gevoerd worden.

Rienk Miedema

“Op dit moment zijn binnen de opleiding zeker aanknopingspunten voor bundeling. De disciplines concentreren zich immers allemaal op het landschap als object van onderzoek. Er is een goede basis; we kunnen de bestaande situatie zeker uitbuiten.”

In het huidige programma is het niet mogelijk voor een student om bijvoorbeeld met een Bachelor Landgebruikplanning een Master in de Landschapsarchitectuur te volgen, terwijl een Master Sociaal-ruimtelijke analyse wel tot de mogelijkheden behoort. Wat zijn de mogelijkheden voor individuele studenten om van het nieuwe programma af te wijken of na de Bachelor een overstap te maken naar een andere leerstoelgroep? Ofwel, hoe flexibel wordt de nieuwe opleiding?

Afwijken van het programma kan altijd door het volgen van een Vrije Bachelor of Master, maar deze oplossing staat los van de leerstoelgroepen.

Feit is dat in de huidige situatie het volgens de regels mogelijk moet zijn om zonder voorwaarden door te stromen vanuit de Bachelor naar de Master, ongeacht op welke specialisatie men de nadruk heeft gelegd. Dit betekent dat de geschetste kruising dus ook mogelijk moet zijn. In de praktijk blijkt dit niet te werken. De student zal altijd aanvullende vakken moeten volgen om een overstap te kunnen maken. Voor Sociaal-ruimtelijke analyse gaat dit niet op, omdat deze specialisatie geen specifieke vakken verplicht stelt in de Bachelor, waardoor studenten in principe toegelaten worden met een Bachelor Landschap, Planning en Ontwerp.

Een oplossing voor het nieuwe programma zou kunnen zijn dat de rechtstreekse toelating tot de Master Landscape Architecture and Planning komt te vervallen. Het worden dan aparte Masteropleidingen met voorwaarden, omdat getoetst moet kunnen worden of de studenten voldoende voorkennis bezitten.

Michiel den Ruijter

“Voor de specialisatie Landschapsarchitectuur zijn er voorwaarden gesteld omdat de afgestudeerden automatisch worden ingeschreven in het architectenregister. Aan de titel van landschapsarchitect worden eisen gesteld die ervoor zorgen dat het onmogelijk wordt om met onvoldoende kennis te beginnen aan de

Master Landschapsarchitectuur, omdat je dan nooit mag afstuderen. De eisen worden niet alleen opgelegd vanuit de opleiding maar ook vanuit het architectenregister.”

Tot slot willen we ingaan op de recente samenwerking tussen Hogeschool Larenstein en Wageningen Universiteit wat betreft de Master Landschapsarchitectuur. Wat was de aanzet om over te gaan tot samenwerking en hoe speelt het nieuwe programma hierop in?

Hogeschool Larenstein bood de tweejarige EMLA opleiding, de European Master of Landscape Architecture, aan als aanvulling op de vierjarige opleiding tot tuin- en landschapsarchitect. Deze EMLA gaf ook recht op een opname in het architectenregister en was een volwaardig alternatief naast de opleiding in Wageningen. Kort geleden werd de financiering hiervan door de overheid stopgezet. Daarop is besloten om de twee Masters te integreren aangezien ze elkaar prima aanvullen. Er vindt een uitruil van kennis plaats doordat docenten aan beide scholen lesgeven. Dit zie je terug in vakken als Beplantingsleer en de Digitale studio.

Michiel den Ruijter

“Laat het duidelijk zijn dat er geen sprake is van een fusie van de opleidingen. De uitdaging ligt juist in het voldoende onderscheidend zijn van deze twee Bachelors. Het verschil zit in de professionele aanpak in Larenstein en de academische aanpak in Wageningen, waardoor de Bachelors niet met elkaar te combineren zijn. Wanneer studenten uit Larenstein doorstromen in een Wageningse Master wordt dan ook aangeraden om in plaats van een stage aanvullende vakken te volgen om meer academische vaardigheden op te doen.”

Aan het eind van het gesprek wijzen de coördinatoren er op dat het ondoenlijk is om voor de student de ideale situatie te creëren. De maatschappij verandert voortdurend en studenten zullen na hun opleiding toch zelf hun weg moeten zoeken. De taak van de opleiding is ze hier zo goed mogelijk op voor te bereiden door studenten kennis bij te brengen die in de praktijk niet opgedaan kan worden. De eerder geschetste academische vaardigheden zijn hier een goed voorbeeld van.

Duidelijk is dat de identiteit uiteindelijk bepalend voor de koers die de Bachelor- en Masteropleidingen opgaan. Als de

specialisaties hun eigen plek gedefinieerd hebben is het tijd om te debatteren over de inhoud van het programma. Hierin kunnen de studenten een grote rol gaan spelen, mede ingegeven door hun positie in de opleidingscommissie.

Een ding is zeker; het blijft zeker niet alleen bij een verandering van de naam van de opleiding die, als het aan de coördinatoren ligt, de naam ‘Landscape Architecture and Planning’ zal gaan dragen.

Het voorstel van de opleidingscoördinatoren ligt ter inzage op kamer 1012. Neem voor meer informatie hierover contact op met Arjen de Wit of spreek een van de opleidingscoördinatoren aan.

Noten

1 Jan Philipsen is coördinator van het Bachelorprogramma. Rienk Miedema coördineert de Masterprogramma’s van de specialisaties Sociaal-Ruimtelijke Analyse, Ruimtelijke Planning en Landschapsarchitectuur. Bij de laatste wordt hij bijgestaan door Michiel den Ruijter.

2 De opleidingscommissie bestaat uit 3 studenten en 3 docenten van de leerstoelgroepen Landgebruikplanning, Landschapsarchitectuur en Sociaal Ruimtelijke Analyse. Deze personen zijn onafhankelijk en vertegenwoordigen niet de leerstoelgroepen of de studenten.

3 De onderwijscommissie, een commissie van Genius Loci, is een aanspreekpunt voor studenten als het gaat om onderwijsproblemen.

Summary

Because of the introduction of the Bachelor-Mastersystem, the education program of the studies at the Hucht needs a revision. The study coordinators and the so called ‘opleidingscommissie’ are currently working on a renewal of this education program. This article is the report of an interview with the coordinators and gives the story behind this process of renewal.

An important issue is the academic grade of the education offered at the students. According to the coordinators, this is too poor and too cut up in the existing Bachelorprogram. For the Masterprogram, they believe that besides a major, a minor should be required again.

For this renewal, a debate about the future program is important. Discussions with both the chairgroups as well as the students are the key to get a program that has value for the future.